

Factsheet

Zoönosen en intensieve veehouderij

Context

Er is de laatste tijd veel belangstelling ontstaan voor zoönosen. De eerste COVID-19 golf in veedichte gebieden leidde tot politieke en maatschappelijke vragen. De vraag die gesteld wordt is of de aanwezigheid van (intensieve) veehouderijen schadelijk is voor de gezondheid van de omwonenden – en met name welke rol zoönosen daarin spelen.

Het ontstaan en overdragen van zoönosen

Zoönosen zijn infectieziekten van dieren die op mensen worden overgedragen. Al sinds de 19e eeuw weten we dat dieren ziekteverwekkers met zich meedragen. Er zijn veel methoden ontwikkeld om ons hiertegen te beschermen (pasteurisatie, waterzuivering, bestrijding van plaagdieren, etc.).

Zoönosen ontstaan wanneer een ziekteverwekker, waarvoor al gevoeligheid bestond bij de gastheer, overspringt naar een andere diersoort of de mens (spillover event). Of wanneer de ziekteverwekker als gevolg van mutaties zodanig verandert dat de mens een mogelijke gastheer wordt (speciesjump). Het risico hierop is het grootst op plaatsen waar verschillende diersoorten en de mens nauw contact hebben. Infecties veroorzaakt door zoönosen zijn een vrijwel onvermijdelijk risico wanneer er dieren gehouden worden.

De meeste zoönosen komen vanuit niet-gehouden - dus wilde - dieren. Vooral op plaatsen waar de biodiversiteit groot is en deze soorten met elkaar in contact komen. Introductie in de (intensieve) veehouderij vanuit de omgeving kan plaatsvinden vanuit een andere diersoort of vanuit een niet-gehouden soortgenoot. Dat kan via direct contact, of via het milieu, mest, voer, levende vectoren (bezoekers, stekende insecten, plaagdieren, sperma/embryo's) of objecten.

Wat doet de veehouderij?

De (intensieve) veehouderij is zo ingericht dat maatregelen de kans op introductie van een zoönose zoveel mogelijk verkleinen:

Maatregelen ter verkleining van het risico op zoönosen

- ▶ Erf is omheind en de stal is niet vrij betreedbaar
- ▶ Bezoekers zijn alleen toegestaan met inachtneming van de hygiënemaatregelen
- ▶ Strengere hygiëne-eisen & bezoekers dragen bedrijfskleding
- ▶ Op veel bedrijven douchen bij binnenkomst en vertrek
- ▶ Eisen aan voer en water mbt microbiële kwaliteit
- ▶ Eisen aan bestrijding van plaagdieren en insecten
- ▶ Transportwagens worden grondig gereinigd
- ▶ Eisen aan zorgvuldige afvoer van kadavers en afval
- ▶ Continue monitoring van zoönosen en testen van diergezondheid

Betrokken instanties bij monitoring, preventie en bestrijding zoönosen:
RIVM, UU, GD, NCOH, WBVR, NVWA
en ministeries van LNV, VWS

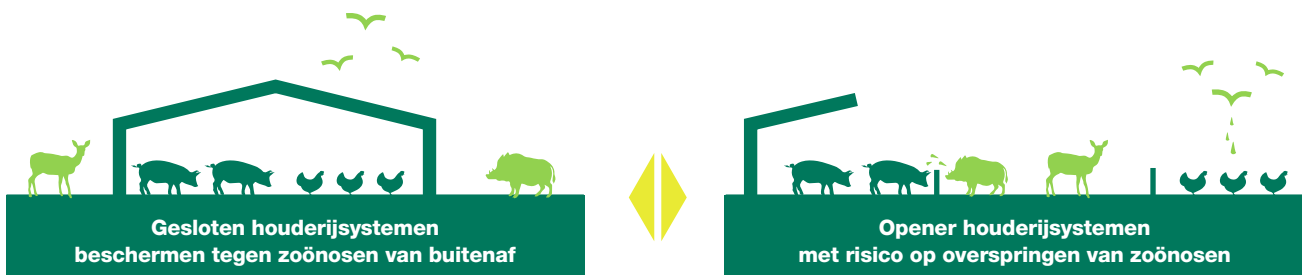
Welke maatregelen kom je op een veehouderij tegen?

- ▶ Het verdelen van een bedrijf in losstaande delen waartussen strikte hygiënemaatregelen gelden (andere bedrijfskleding, aparte ventilatie, eigen materialen etc.) voorkomt contact tussen dieren van verschillende leeftijden en verschillende groepen
- ▶ Continue monitoring om dierziekten en zoönosen snel op te sporen en een hoog niveau van diergezondheid te behouden
- ▶ Vaccinatie van dieren
- ▶ Technieken als luchtwassers en mestverwerking zorgen ervoor dat de verspreiding van ziektekiemen in het milieu wordt gereduceerd
- ▶ Bedrijven met publieksfunctie (vergaderlocatie, camping, winkel, zichtstal etc), zorgen ervoor dat de dieren zichtbaar zijn maar afgezonderd blijven van de bezoekers
- ▶ Veehouders en medewerkers werken volgens strenge hygiëneprotocolen die effectief zijn tegen verspreiding van zoönosen van dieren naar mensen, van mensen naar dieren én het verspreiden van de infectie tussen mensen onderling: handhygiëne, gebruik van bedrijfskleding en beschermingsmiddelen etc.

Zoönosen en extensievere landbouw

Het samenbrengen van verschillende diersoorten vormt een risico voor het “overspringen” van een ziekteverwekker van de ene soort naar de andere. In de (intensieve) veehouderij is er daarom vaak voor gekozen om één diersoort te houden en die soort af te schermen van niet-gehouden dieren.

De maatschappelijke wens om over te gaan naar extensievere, opener houderijsystemen brengt een groter risico op direct of indirect contact tussen gehouden en wilde dieren met zich mee. Daardoor ontstaat er dus een groter risico op zoönosen - ondanks een eventuele krimp van de veestapel.

Het is daarom belangrijk dat er een afweging wordt gemaakt tussen enerzijds een groter risico voor de volksgezondheid tegenover de veronderstelde winst voor het dierenwelzijn.